

İRAB ÖRNEKLERİ 8

(Maksur ve Menkus isim)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

İrab durumu açısından isimler:

Mebni

Murab

Kur'an'ı

Anlayarak Okuma Rehberi

MU'RAB KELİME

Cümle içindeki konumuna göre,
veya başına gelen bir edattan dolayı
sonunda değişiklikler olan kelimelerdir.

Bu değişiklikler iki türlü olur:

1. Lafzî irab
2. Takdirî irab

MEBNİ KELİME

Cümle içindeki konumuna göre,
veya başına gelen bir edattan dolayı
sonunda değişiklikler olmayan kelimelerdir.

Bu kelimelerin irabı şu şekilde olur:

Mahalli irab

İrab durumu açısından isimler:

Mebni

Mahalli irab

Murab

1. Lafzî irab
2. Takdirî irab

Lafzî İrab:

Kelimenin sonundaki deęişikliklerin
açıkça görölmesi
demektir.

Takdirî İrab:

Kelimenin sonundaki deęişikliklerin
açıkça görülmemesi,
zihnen takdir edilmesi
demektir.

Mahallî irab:

Mebni kelimelerin sonu deęişmez.

Cümle içindeki konumuna göre
alması gereken irab zikredilir.

Buna mahalli irab denir.

Mebni kelimelerin sonunda
lafzi bir deęişim
veya takdiri bir irab olmadığı için,
irabları şu şekilde olur:

**Mahallen
mecrur**

**Mahallen
mansub**

**Mahallen
merfu'**

Maksur ve menkus
isimlerin irabı,
takdiri irab olur.

Mütekellim yâ'sına
muzaf olan isimlerin
irabı da
takdiri irab olur.

Maksur isimler

Sondan bir önceki harfi **fethalı** olup,
son harfi (**ی**) olan isimlere
maksûr isimler denir.

الْأَذَى

Eza

الْهَدَى

Doğru yol

الْفَتَى

Genç

Maksûr isimler, genellikle (ى) ile biter
fakat az miktarda da olsa
(ا) ile biten maksûr isimler vardır.

الْعَصَا

Asa, baston

Maksûr isimlerin sonunda yer alan
(ا) ve (ی) harflerine
"elif-i maksûre" denir.

Bu harfin üstüne hareke konup okunması
mümkün değildir.

Elif-i maksûreler, irâb alâmetlerinin
açıkça ortaya çıkmasına engel olur.

Kelimenin sonunda yer alması gereken
fetha, damme ve kesra alâmetlerinin
takdiren var olduğu kabul edilir.

Merfu'

جَاءَ الْفَتَى

Genç geldi.

Mansub

رَأَيْتُ الْفَتَى

Genci gördüm.

Mecrur

سَلَّمْتُ عَلَى الْفَتَى

Gence
selam verdim.

İsm-i maksûr nekre olduğu
(tenvin aldığı) zaman
ref, nasb ve cer halinde
elifi yazılı kalır,
ancak okunmaz.

Merfu'

جَاءَ فَتًى

Bir genç geldi.

Mansub

رَأَيْتُ فَتًى

Bir genci gördüm.

Mecrur

سَلَّمْتُ عَلَى فَتًى

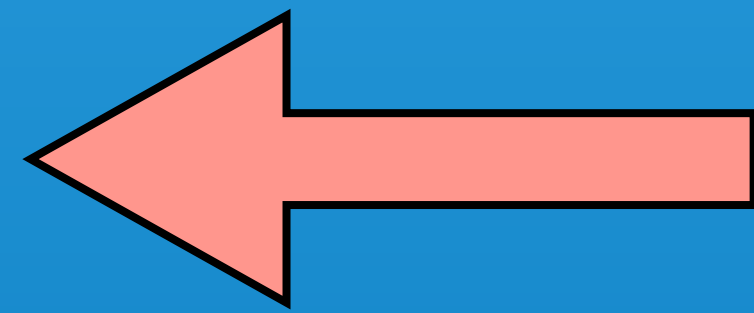
Bir gence
selam verdim.

(ى) şeklindeki elif-i maksure,
zamirle bitiştği zaman,
(ا) e dönüşür.

مَرَضَانَا

bizim hastamız

مَرَضِي

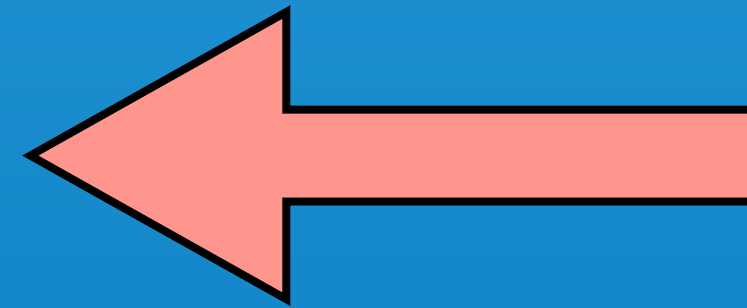
hasta

Maksur ismin sonuna
mütekellim yâ'sı bitiřtiđi zaman,
bu zamir **fetha** olarak okunur.

مَرَضَائِي

benim hastam

مَرَضَى

hasta

Menkus isimler

Sondan bir önceki harfi **kesralı** olup,
son harfi (ي) olan isimlere
menkus isimler denir.

أَنْهَادِي

Yol gösteren

أَنْوَادِي

Vadi

الرَّاعِي

Çoban

Bu (ي) harfi, aslî harftir.

Aslı, elif harfi değildir.

Halbuki maksur isimlerin sonundaki,

(ی) şekilde yazılan “elif” harfidir.

Menkûs isimler, mansûb durumda
gözle görünür şekilde fetha alırlar.
Çünkü fetha ile okumak
kolay ve mümkündür.

Menkûs isimler,
merfu' ve mecrur olduğu zaman
takdiri irab alırlar.

Yani damme veya kesra harekeleri
son harflerinin üzerinde
aıkça görölmez,
fakat var olduğu kabul edilir.

Menkus isim

Nasb hali

Ref ve cer hali

Lafzî irab

Takdirî irab

الرَّاعِي

الرَّاعِي

Merfu'

فَرَّ الْجَانِي

Câni kaçtı.

Mansub

حَبَسْتُ الْجَانِي

Câniyi hapsettim.

Mecrur

نَظَرْتُ إِلَى الْجَانِي

Câniye baktım.

Menkus isim nekre olduğu
(tenvin aldığı) zaman,
ref ve cer halinde
sonundaki "ye" düşer.
Nasb halinde ise düşmez.

Merfu'

جَاءَ مُحَامٍ

Bir avukat geldi.

Mansub

رَأَيْتُ مُحَامِيًّا

Bir avukatı
gördüm.

Mecrur

سَلَّمْتُ عَلَى مُحَامٍ

Bir avukata
selam verdim.

Tesniye durumunda
düşen "ye" harfi,
tekrar geri gelir.

جَاءَ مُحَامٍ

Bir avukat geldi.

جَاءَ مُحَامِيَانِ

İki avukat geldi.

Kur'an'i

Anlayarak Okuma Rehberi

Menkus isim

الرَّاعِي

Aslı ye harfi

noktalı ye

Maksur isim

الْفَتَى

Aslı elif
harfi

elif-i
maksure

noktasız ye

Menkus isim

الرَّاعِي

Ref ve cer halinde takdirî irab
Nasb halinde lafzî irab

Maksur isim

الْفَتَى

Takdirî irab

Birinci örnekle

Fiil Cümlesi

أَصَابَهُ الْأَذَى

Ona eza isabet etti.

Şunları
arıyoruz:

Fiil

Fâil

Mef'ûl

الَّذِي	أَصَابَهُ	Fiil cümlesi	
Fail	Fiil + Mef'ul	Cümlenin öğeleri	
Merfu'	Mef'ul: zamir Mahallen Mansub	İrab durumu	
Mukadder Damme —	Mebni	— —	İrab alameti

Maksur isim olduğu için
kelimenin sonunda
gözüküyor

Takdirî irab

İkinci örnek

Fiil Cümlesi

مَنْعْتُ الْأَذَى

Ezayı def ettim.

Şunları
arıyoruz:

Fiil

Fâil

Mef'ûl

الَّذِي

مَنْعْتُ

Fiil cümlesi

Mef'ul

Fiil + Fail

Cümlenin öğeleri

Mansub

**Fail: zamir
Mahallen Merfu'**

İrab durumu

Mukadder Fetha –

Mebni

– –

İrab alameti

Maksur isim olduğu için
kelimenin sonunda
gözükmüyor

Takdirî irab

Üçüncü örnek

Fiil Cümlesi

نَجَّى الْفَتَى مِنَ الْغَرَقِ

Genç
boğulmaktan
kurtuldu.

Şunları
arıyoruz:

Fiil

Fâil

Mef'ûl

مِنْ الْغَرَقِ		الْفَتَى	نَجَا	Fiil cümlesi
Câr-Mecrur		Fâil	Fiil	Cümlenin öğeleri
Mecrur	— —	Merfu'	— —	İrab durumu
Kesra —	— —	Mukadder Damme —	— —	İrab alameti

Maksur isim olduğu için
kelimenin sonunda
gözükmüyor

Takdirî irab

Dördüncü örnek

Fiil Cümlesi

نَجَّيْتُ الْفَتَى مِنَ الْغَرَقِ

Genci boğulmaktan
kurtardım.

Şunları
arıyoruz:

Fiil

Fâil

Mef'ûl

مِنْ الْغَرَقِ		الْفَتَى	نَجَّيْتُ	Fiil cümlesi	
Câr-Mecrur		Mef'ul	Fiil + Fail		Cümlenin öğeleri
Mecrur	— —	Mansub	Fail: zamir Mahallen Merfu'		İrab durumu
Kesra —	— —	Mukadder Fetha —	Mebni	— —	İrab alameti

Maksur isim olduğu için
kelimenin sonunda
gözüküyor

Takdirî irab

Beşinci örnek

Fiil Cümlesi

سَلَّمْتُ عَلَى فَتًى

Bir gence selam verdim.

Şunları
arıyoruz:

Fiil

Fâil

Mef'ûl

عَلَى فَتَى

سَلَّمْتُ

Fiil cümlesi

Câr-Mecrur

Fiil + Fail

Cümlenin öğeleri

Mecrur

— —

**Fail: zamir
Mahallen Merfu'**

İrab durumu

**Mukadder
Kesra —**

— —

Mebni

— —

İrab alameti

Maksur isim olduğu için
kelimenin sonunda
gözükmüyor

Takdirî irab

Altıncı örnek

Fiil Cümlesi

فَرَّ الْجَانِي

Câni kaçtı.

Şunları
arıyoruz:

Fiil

Fâil

Mef'ûl

الْجَانِي	فَرَّ	Fiil cümlesi
Fail	Fiil	Cümlenin öğeleri
Merfu'	--	İrab durumu
Mukadder Damme ۾	--	İrab alameti

Menkus isim olduğu için
kelimenin sonunda
gözüküyor

Takdirî irab

Yedinci örnekle

Fiil Cümlesi

نَظَرْتُ إِلَى الْجَانِي

Câniye baktım

Şunları
arıyoruz:

Fiil

Fâil

Mef'ûl

إِلَى الْجَانِي

نَظَرْتُ

Fiil cümlesi

Câr-Mecrur

Fiil + Fail

Cümlenin öğeleri

Mecrur

— —

**Fail: zamir
Mahallen Merfu'**

İrab durumu

**Mukadder
Kesra —**

— —

Mebni

— —

İrab alameti

Menkus isim olduğu için
kelimenin sonunda
gözüküyor

Takdirî irab

Sekizinci örnek

Fiil Cümlesi

حَبَسْتُ الْجَانِيَّ

Câniyi hapsettim.

Şunları
arıyoruz:

Fiil

Fâil

Mef'ûl

الْجَائِي	حَبَسْتُ	Fiil cümlesi	
Mef'ul	Fiil + Fail	Cümlenin öğeleri	
Mansub	Fail: zamir Mahallen Merfu'	İrab durumu	
Fetha َ	Mebni	— —	İrab alameti

Menkus isimler nasb halinde lafzi irab alırlar

Lafzî irab

Dokuzuncu örnek

İsim Cümlesi

كِتَابِي جَمِيلٌ

Kitabım güzeldir.

Şunları
arıyoruz:
Müpteda
Haber

Tamlama

جَمِيلٌ

كِتَابِي

İsim cümlesi

Haber

Müptedâ

Cümlenin öğeleri

Merfu'

Merfu'

İrab durumu

Damme —

Mukadder Damme —

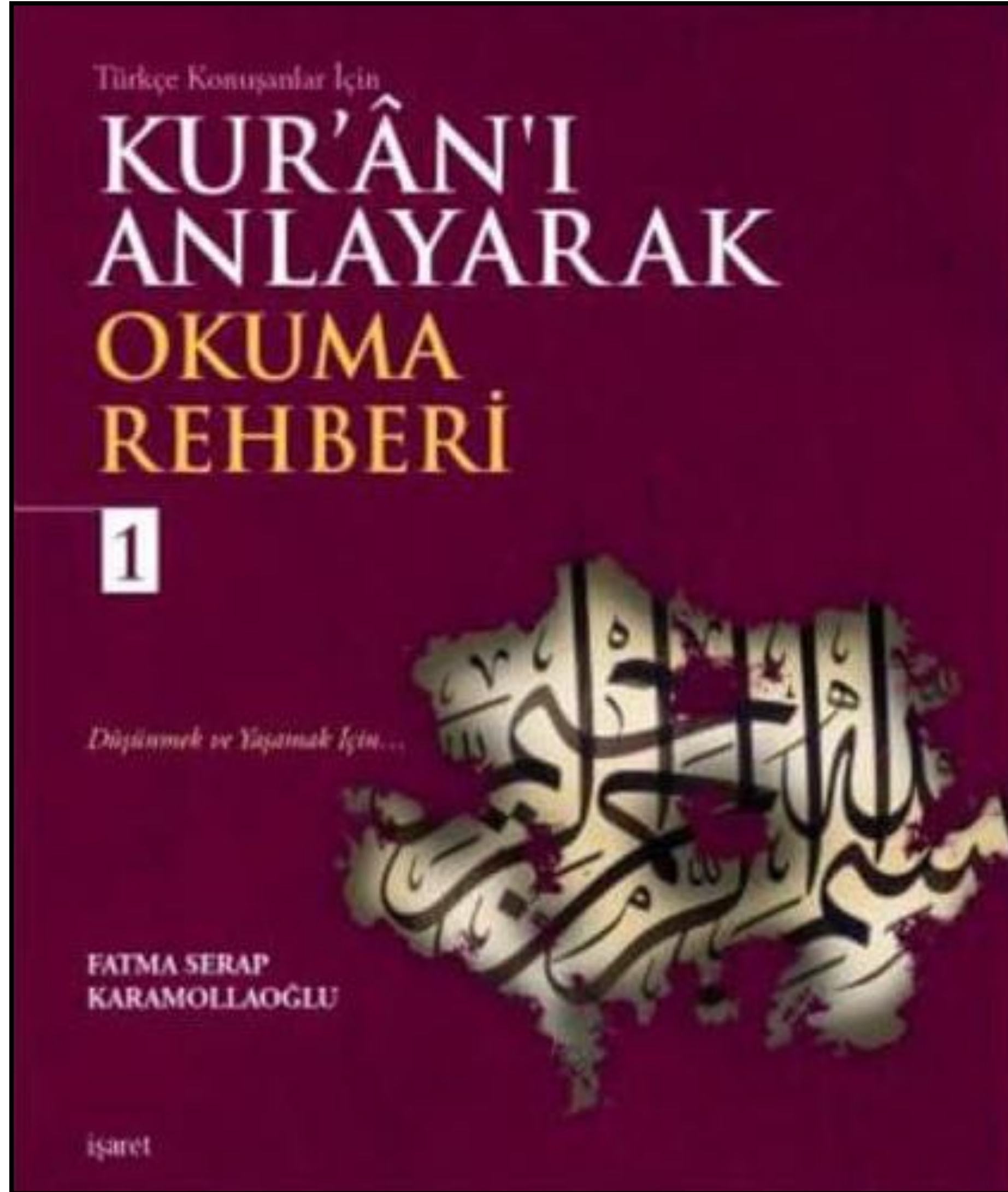
İrab alameti

Mütekellim yâ'sına muzaf
olduğu için
kelimenin sonunda gözüküyor

Takdirî irab

Fatma Serap Karamollaoğlu

Türkçe Konuşanlar İçin Kur'ân'ı Anlayarak Okuma Rehberi

Lütfen
abone olmayı
unutmayalım 😊

Kur'ân'ı

Anlayarak Okuma Rehberi